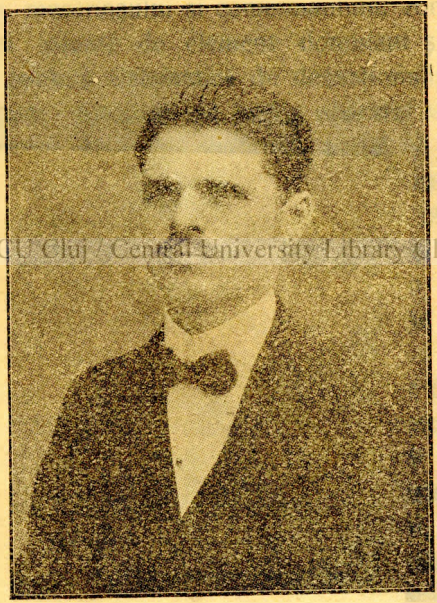

317813

GAVRIL PRECUP

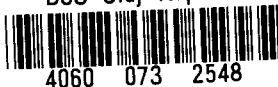
CA PREȘEDINTE
AL SOCIETĂȚII MESERIAȘILOR
DIN BLAJ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DE
— Dr. CORIOLAN SUCIU
PROFESOR

GHERLA, 1936

Gavril Precup

ca președinte al Societății Meseriașilor din Blaj.

O lature importantă din activitatea multilaterală a neobositului profesor, Gavril Precup, a fost cea desfășurată în curs de 17 ani (1903—1919), în calitate de președinte al „Societății Meseriașilor din Blaj“.

Această activitate a fost o urmare a sufletului său de bun român, de mare naționalist, care își dădea seama, că soarta elementului român la orașe — sub stăpânire străină —, e indisolubil legată de situația și viitorul, ce se creează elementului muncitor român dela oraș, meseriașului și comerciantului român.

Ungurii, în calitate de element dominant și „alcătuitor de stat“, duceau o politică sistematică de desnaționalizare a naționalităților din Ungaria. Sprijiniți pe întreg aparatul vieții de stat, ei lucrau prin mijloace de ordin cultural, social și economic să-și sporească rândurile și să rărească pe cele ale Românilor.

Presiunea cea mai mare se exercita asupra elementelor noastre firave dela orașe, unde ei, prin funcționari și prin pătura de meseriași și comercianți, pe cari izbutiseră să-și-o creeze în detrimentul Sașilor și chiar a Evreilor (dintre cari pe mulți i-au asimilat), erau în majoritate.

În fața acestei primejdii, s'au găsit în unele orașe din Ardeal câțiva intelectuali români însuflețiți, ca B. Baiulescu și N. P. Petrescu la Brașov, V. Tordășianu la Sibiu, Gavril Precup la Blaj, etc., cari au jertfit timp și muncă, pentru a crește și a îndruma vlăstarele tinere de meseriași și comercianți români, ca să aibă neamul nostru un pilon în plus, pe care să se razime în lupta de rezistență împotriva tendințelor nesăbuite de dominare, aservire și desnaționalizare ale Ungurilor.

Pe lângă școala confesională și biserica românească (cu cele două fețe ale ei), pe lângă băncile din toate centrele mai de seamă ale Ardealului, cari sprijineau în primul rând pe țaranul român, ajutându-l să-și păstreze limba și legea și să-și sporească bunăstarea și moșia; pe la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul celui prezent, au început să ia naștere ici și colo societăți sau reuniuni de meseriași și de sodali (calfe) români, a căror scop era strângerea și sporirea rândurilor clasei mijlocii românești, în ve-

derea cuceririi orașelor ardelenesti, educarea ei în senz național și după cum se spune la statute: „promovarea intereselor intelectuale, morale și materiale ale meseriașilor“ din diferitele centre ale Ardealului românesc.

În Blaj, la rolul destul de greu de organizator și îndrumător al Societății de meseriași și comercianți români, s'a angajat profesorul idealist, Gavril Precup.

Voiu urmări în baza proceselor verbale ale ședințelor comitetului Reuniunii, activitatea bogată, dezvoltată de cărturarul entuziast, altruist și naționalist, care a fost Gavril Precup, fostul meu profesor de clasă, căruia soarta a voit să-i urmez și în conducerea Reuniunii meseriașilor, — pentru ca să se evidențieze, ce progrese frumoase poate realiza o societate, care are în fruntea ei pe omul potrivit — la locul potrivit.

Cu Nr. 25.300 din 20 Martie 1903, Ministerul de Interne ungar, aprobă Statutele Societății Meseriașilor din Blaj, cu observarea, că orice hotărîre a vreunei adunări generale prin care vor modifica statutele, înainte de executare, va trebui, să se aducă la cunoștința ministerului de interne și că în caz de grevă societatea nu va putea ajutama membrii săi, cari ar participa la ea.

Organele de stat maghiare erau foarte severe în controlarea menținerii activității societății în cadrul statutar, și nu permiteau nici să se adaugă în titulatură epitetul de meseriași români. Astfel, prefectura județului Alba-Inferioară, cu adresa Nr. 1041 din 11 Octomvrie 1904, trimisă din Aiud, atrăgea atențiunea lui Gavril Precup, în calitate de președinte al Reuniunii Meseriașilor din Blaj, să nu mai întrebuinteze titlul de „*Societatea Meseriașilor Români*“, pe care l-a întrebuintat pe invitările și programul tipărit din prilejul concertului dat de artistul Nicolae Corfescu, la Blaj, în 14 Iunie 1904, căci la caz contrar va disolva societatea.

Un avertisment la fel a trimis prefectul din Aiud, prin adresa Nr. 1057 din 31 Octomvrie 1907.

În statutele, cari au fost votate în Blaj, la 20 Septemvrie 1902, și poartă iscălitura lui *Gavril Precup*, ca preș. ad hoc și a lui *Augustin Coltor* (tipograf), ca notar ad hoc, scopul societății se fixa astfel: „Promovarea intereselor intelectuale, morale și materiale a meseriașilor din Blaj“, iar, ca mijloace pentru realizarea acestui scop, se prevedeau: „înstituirea unei biblioteci și a unui cabinet de lectură; aranjarea de serate literare, producțiuni declamatorice, teatrale și prelegeri publice; înființarea unui cor vocal și instru-

mental; aranjarea de diferite expoziții: permanente și temporale din domeniul industriei; câștigarea pentru membrii societății a produselor necesare la diferite ramuri industriale și economice prin intermedierea societății, precum și mijlocirea valorizării produselor industriale ale meseriașilor societății, promovarea activității industriale a membrilor prin asociere și ajutorarea membrilor lipsiți ai societății între marginile posibilității“.

Anul 1903. La 12 Aprilie 1903 se întrunea prima ședință a comitetului Societății Meseriașilor din Blaj, compus din: *Gavril Precup* președinte, Aurel Trifan (croitor) vicepreședinte, Vasile Bersan (cancelist) secretar, Grigorie Ordace (sergent major pensionar) casar, Ștefan Dragoș (pantofar) econom, Augustin Coltor (tipograf) controlor, Demetriu Turc iun. (comerciant) bibliotecar, *Dr. Iuliu Maniu* (advocat arhidiecezan), Ștefan Oltean (tâmplar), Ioan Cristian (faur), Ilie Mircea (pantofar) și Vasile Barna (faur), membrii în comitet.

În această ședință de comitet, ținută în localul Casinei Române (înființată la 1895), la propunerea dlui *Dr. Iuliu Maniu* se hotărăște tipărirea statutelor și întocmirea de către președinte și comitet a unui regulament intern. Tot dl *Maniu* oferă Reuniunii un registru pentru conducerea socotelilor casierului. Din activitatea anului 1903, remarcăm apoi, că dela Sibiu se comandă sigil, iar mobilierul necesar (20 scaune și 2 mese) dela Aiud și dela Ștefan Oltean (o masă lungă și 4 cuiere). O comisie, compusă din preș. *Gavril Precup* și dnii *Iuliu Maniu* și Ștefan Oltean, fixează condițiile de chirie a localului (2 camere) cu conducerea Casinei Române. (432 floreni la an, iar pentru serviciu 3 floreni la lună și 5⁰/₀ din încasările jocurilor). Se iau măsuri pentru ținerea de serate literare. Se comandă ziarele: „Gazeta Transilvaniei“, „Tribuna Poporului“, „Poporul Român“, o foaie de meserii și 2 garnituri de domino. Profesorul *Iacob Mureșianu* este angajat, să organizeze un cor al Societății Meseriașilor. Dela Casina Română se cumpără un biliard cu 200 floreni. — În Iunie 1903, cu prilejul încheierii anului școlar, la școala de ucenici, Societatea Meseriașilor, care a participat cu comitetul în corpore, a împărțit cărți de premii ucenicilor, în valoare de 20 Coroane.

S'a luat contact cu alte societăți de meseriași români. Președintele „Reuniunii sodalilor Români din Sibiu“ din prilejul înființării Societății din Blaj, a trimis o călduroasă scrisoare de salut, care s'a cetit în comitet și s'a luat cu mulțumită la cunoștință.

Deschiderea oficioasă a localului Societății s'a fixat pe 8 Noemvrie 1903, pe lângă un program bogat.

În anul întâiu de existență, societatea a avut 99 membri (6 fund, 7 pe viață, 77 ord. și 10 ajut.). Președintele se îngrijea, ca să înscrie de membri ai Societății și personalități marcante, cari se abăteau pe la Blaj. Așa, *Dr. Vasile Hossu*, care în 21 Noemvrie 1903 a fost hirotonit la Blaj de episcop al Lugojului, e înscris totodată de membru fondator al Reuniunii, cu suma de 100 Cor.

Pe lângă toate investițiile făcute și pe lângă toate greutățile materiale inerente unei societăți începătoare, primul an de existență al Societății, se soldează și în numerar cu suma de vreo 500 Cor., depuși cu libel la banca „Patria“ din Blaj.

Anul 1904. La 14 Februarie 1904, a avut loc cea dintâi adunare generală a Reuniunii, pe care președintele Gavril Precup a deschis-o printr'o cuvântare ocazională „foarte animată“, răsplătită din partea asistenței „cu multe aplauze și urări să trăiască“.

După desbaterea punctelor înscrise la ordinea de zi, Președintele „aduce călduroase mulțumiri membrilor societății pentru decurgerea frumoasă a I-meii adunări generale, apoi din nou îndeamnă pe membrii la însuflețire pentru societate, — să cerceze cât mai des localul Reuniunii și să cetească cărțile frumoase ale bibliotecii Societății“.

Cuvintele lui Gavril Precup „se iau cu multă bucurie la cunoștință și aproape toți membrii Reuniunii își exprimă mulțumite prin o strângere de mână cu Dl Președinte, poftindu-i viață lungă, sănătate și noroc“, iar după aceea „toți membrii, ducându-se fiecare în ale lor voioși și însuflețiți, în bună ordine“, după cum relatează în procesul verbal al adunării generale secretarul Vasilie Bersan.

Adunarea generală a fost urmată de o serată, la care s'a încasat suma de 68 Cor. 70 fil.

La propunerea dlui avocat Dr. Dănilă Sabo, membru în comitet, s'au luat dispoziții pentru înființarea unei societăți de înmormântare pe seama membrilor Societății și ai familiilor lor.

În 9 Mai s'a ținut o petrecere (maial), care a adus un venit de 83 fl. 56 kr., iar în 10 Septemvrie alta, împreună cu teatru, realizându-se un venit de 98 Cor. 44 fil. — Concursul la punctele de cor și teatru îl dă profesorul Iacob Mureșianu, care pentru munca sa era și răsplătit. — Societatea distribuie apoi la sfârșit de an școlar cărți de premiu ucenicilor merituoși, participând întreg co-

mitetul la examene. De Sfintele sărbători ale Crăciunului ucenicilor săraci li s'au dat haine — cumpărate din suma (28·80 Cor.) încursă cu prilejul alor două conferințe publice.

Pentru data de 31 Decembrie 1904, comitetul Societății — la propunerea Președintelui — fixează trei premii — de câte 20, 15 și 10 Cor. — „pentru cei mai buni ucenici, cari se eliberează în decursul anului 1904 și cari vor produce cele mai bune și mai frumoase lucruri de probă“. — Concursul „pentru aceste premii s'a publicat și în ziarul local, „Unirea“, din 8 Iunie 1904.“ Aceste premii s'au și distribuit la începutul anului 1905.

S'a abonat „Gazeta Transilvaniei“ dela Brașov și „Tribuna“ dela Arad, iar alte ziare erau subabonate dela „Casina Română“.

Președintele Gavril Precup, în urma hotărârii comitetului din 17 Septembrie 1904, a intervenit pe lângă Preaveneratul Consistor din Blaj, ca lucrările de construcție, de „măsar“ (tâmplărie) etc., cari se vor face „să fie date la meseriașii noștri din opidul Blaj“.

Cu toată opera de asistență socială dezvoltată mai ales pentru ajutorarea — pe diferite căi — a ucenicilor săraci, situația casei Societății la sfârșitul anului de gestiune se soldează cu un activ de peste 800 Coroane.

Membrii sunt în număr de 75 (5 fondatori, 10 pe viață, 50 ordinari și 10 ajutători).

Anul 1905. În adunarea generală din 26 Februarie, se alege un *nou comitet* — pe un ciclu de 2 ani — în următoarea compoziție: Gavril Precup preș., Aurel Trifan (croitor) vicepreș., Ilie Mircea (pantofar) casar, Augustin Gruția (tipograf) secretar, Ștefan Dragoș (pantofar) econom, Demetriu Turcu (comerciant) bibliotecar, Vasile Bersan (cancelist) controlor, Dr. Iuliu Maniu (adv. arh.), Dr. Dănilă Sabo (adv.), Ioan Cristian (faur), Ștefan Oltean (tâmplar), Ioan Rusu și Vasile Barna (faur) membri în comitet.

Cuvântul de deschidere al președintelui a fost luat la cunoștință „cu multe aplauze“.

Raportori au fost: pentru raportul general, dl Dr. Romul Boilă avocat, propunând mulțumită protocolară comitetului, iar pentru raportul casarului Păr. Aurel C. Domșa, care propune mulțumită protocolară institutului băncii „Patria“ pentru „premiul“ de 50 C. 58 fil. dat societății.

Se continuă cu producții teatrale, aranjate de tineretul meseriaș (cea din 11 Martie aduce un venit curat de 100 Cor.), se aranjează un maial, se țin conferințe culturale în postul Paștilor.

La expoziția aranjată de „Asociațiunea Transilvană pentru literatura română și cultura poporului român“ în Sibiiu, în zilele de 19—28 August 1905, din partea Societății participă cu diferite obiecte următorii 9 meseriași: Ștefan Dragoș pantofar, Ilie Mircea pantofar, Vasile Bindea pantofar, Nicolae Baciuc pantofar, Aurel Trifan croitor, Simion Bersan rotar, Ioan Barbu calfă-lăcătuș, Vasile Barna faur și Teodor Lupu calfă-măsar. — Obiectele destinate pentru expoziție, în prealabil (în 25 Iulie) au fost expuse în localul societății, pentru a fi văzute și de membri.

Sodalilor (calfelor), cari au luat parte la expoziția dela Sibiiu Reuniunea le-a votat un ajutor de 30 Cor.

Președintele a participat la examenul de sfârșit de an al școlii de ucenici, hotărînd — de acord cu dl profesor Nicolae Pop — ca cele 15 Cor. votate de Reuniune pentru premii ucenicilor, să se folosească de Crăciun, ca dar pentru vestminte pe seama „invățăceilor“ săraci (din moment, ce cărți de premii școala avea de ajuns). — S'au instituit din nou trei premii (20, 10 și 5 Cor.) pentru ucenicii, ce se eliberează și „cari vor expune câte un obiect făcut de ei din branșa, la care aparțin“.

Pentru a putea ajutarea de Crăciun pe ucenicii săraci cu haine, s'a ținut la 4 Noemvrie un concert, realizîndu-se un venit de 91 Cor., iar în postul Crăciunului, la inițiativa Președintelui, s'au organizat prelegeri instructive pentru meseriași.

Se preocupă apoi conducerea Societății de ajutorarea orfanilor și orfanelor de meseriași.

În localul Societății se permite ținerea ședințelor și a dulapurii Reuniunii Pompierilor Voluntari, care se organizase sub conducerea dlui avocat Dr. Dănilă Sabo.

Corul Reuniunii se organizează sub conducerea lui Augustin Grușița, secretarul Reuniunii.

În răspunsul, pe care l-a dat Președintele, la cererea Reuniunii sodalilor români din Sibiiu, privitor la „statistica“ Societății Meseriașilor din Blaj, se spune între altele, că: „Societatea de prezent se preocupă cu ideea, de a crea un magazin de material brut, de unde să se ajutoreze maiestrii, o hală de vânzare, de a aranja expoziții, etc“.

Membrii meseriași ai Reuniunii pe profesioni se repartizau astfel: Pantofari 13, cismari 1, măsurari 8, croitori 6, lăcătuși 2, fauri 2, cojocari 4, librari 1, tipografi 4, compactori 1, comercianți 4, rotari 2, măcelari 2, frizeri 3, franzelari 1 și mecanici 1.

De altfel membrii Reuniunii în anul 1905, au fost în număr de 83 (8 fondatori, 10 pe viață, 50 ordinari și 15 ajutători), iar averea în numerar s'a urcat la frumoasa sumă de 1800 Coroane.

Anul 1906. Pe lângă ziarele din anul precedent se mai abonează „Meseriașul“ și „Tovărășia“. În luna Februarie Comitetul ia parte în corpore la înmormântarea fostului casier al Societății Grigorie Ordace.

Biblioteca se sporește cu cărți donate de avocatul Iustin Nestor și de Păr. A. C. Domșa din Blaj. Un anonim depune la banca „Patria“ în contul Societății Meseriașilor suma de 370 Cor. — Se țin conferințe. Se organizează o petrecere de vară (în 5 August), care aduce un venit de 116 Cor. De Crăciun se împart haine pentru copiii săraci în valoare de 50 Cor. Pentru sporirea veniturilor, președintele propune tipărirea de mărci, cari să se vîdă prin prăvălii, în favorul Societății.

Se începe ajutorarea prin împrumuturi a meseriașilor lipsiți. Maestrului Ioan Șofron, curelar, i se votează 200 Cor., iar pantofarului Vasile Bindea 300 Cor. Pentru a se spori zelul pentru cetit, cărțile din bibliotecă se fac cunoscute membrilor prin un tablou („circulară“), trimis la domiciliu. În adunarea generală din 11 Februarie, Președintele „prin cuvinte bine înțelese de membri, deschide a III-a adunare generală a Societății, adresându-se tinerilor sodali, ca să se grupeze pe lângă cei bătrâni, ca așa, prin unire, bunăînțelegere, muncă neobosită să se poată ridica clasa meseriașilor și cu toții să se înroleze sub stindardul Societății noastre“. Aplauze și izbucniri de „să trăiască“ au însoțit cuvântarea ascultată cu atențiune de către membri. În acest an, situația membrilor era de 95 (9 fondatori, 10 pe viață, 51 ordinari și 25 ajutători), iar averea de 1600 Coroane.

Anul 1906 a fost important pentru membrii Societății și dintr'un alt punct de vedere. Președintele Gavril Precup, dimpreună cu Păr. Aurel C. Domșa și alți intelectuali din Blaj, au pregătit o excursie în România, pentru vizitarea marelui expoziții dela București, organizată din prilejul împlinirii alor 40 ani de domnie a Regelui Carol I.

La această excursie au participat și mai mulți meseriași, astfel: Ștefan Dragoș, Ioan Ianza, Ilie Mircea și Nicolae Baciuc pantofari, Vasile Barna mechanic, Carol Nagy hotelier, Ferdinand Kampf croitor, Aurel Velican comerciant, etc. După vizitarea expoziției din Parcul Carol și a monumentelor și instituțiilor mai de seamă din

Capitală, după ce au petrecut în București 6 zile, au plecat la *Constanța*, unde au fost primiți de Primarul orașului, cu muzică militară și tratați cu multă ospitalitate. La banchetul dat în cinstea oaspeților, răspunzând la toastul Primarului, atât Gavril Precup, cât și A. C. Domșa au rostit cuvântări însuflețite, cari și-au avut urmări neplăcute după reîntoarcere la Blaj.

Însuflețiți și elevați sufletește, meseriașii și intelectualii blăjeni, cari au luat parte la excursie, s'au reîntors în Ardeal, păstrând o amintire neștearsă contactului avut cu frații din țara liberă de peste Carpați.

Anul 1907. În acest an comitetul societății a ținut să-și arate recunoștința față de neobositul și iubitul lor președinte, prin o serbare aparte. — În ședința comitetului din 2 Februarie, la propunerea vicepreședintelui *Aurel Trifan*, croitor, se decide, ca „pentru zelul, dragostea și abnegațiunea, ce dl. președinte, *Gavril Precup*, are, față de societatea noastră a meseriașelor, să i se facă *portretul* și să se aștearnă (așeze) în localul Societății, ca pururea să fie în mijlocul nostru“.

Cu executarea portretului în ulei se încredințează profesorul de desen *Flaviu C. Domșa*. În acest scop se face o colectă între membrii comitetului, în suma de 52.50 Cor. (Dr. Dănilă Sabo adv. 10 Cor., Aurel Trifan croitor, Ștefan Oltean tâmplar, Ilie Mircea pantofar, Dionisie Trifan croitor, Augustin Gruțița tipograf, Vasile Barna faur, Nicolae Baciș pantofar și Arcadie Jenășel frizer câte 5 Cor., Vasile Bersan 2.50 Cor.)

În 15 Februarie s'a și aranjat o ședință festivă, cu un program bogat, în onoarea președintelui Gavril Precup. O delegație, compusă din Aurel Trifan, Ștefan Oltean și Ilie Mircea, s'a prezentat la locuința lui Precup, invitându-l să participe „împreună cu stimatea Doamnă, (Virginia n. Solomon) la ședința festivă. „La intrarea Dlui președinte și a Doamnei, a fost întâmpinat cu aplauze de „să trăiască“, iar după ce Gavril Precup a ocupat locul prezidial, vicepreședintele, *Aurel Trifan*, a rostit la adresa Președintelui următorul discurs :

„Mult Stimate Dle Președinte,
Stimați Membri, Onorat Public,

Bine știm, cu ce greutate s'a putut înființa Societatea noastră, în timpurile acestea maștere nouă.

Dar providența s'a îngrijit de noi, ca după zile furtunoase, să avem și zile senine. Și de aceea ne-a dat în persoana Dlui Gav-

ril Precup un Prezident plin de înțelepciune, energie, entuziasm, devotament și abnegațiune.

Nu voiesc, să vă fac laude Dle Prezident, că bărbații devoțați și serioși urăsc lauda, ci mai mult țin la realizarea scopului lor sfânt, decât să aștepte laude.

Dar voiesc, ca după puțină să vă spun baremi o parte din multele fapte nobile, ce le-ați săvârșit în interesul Societății noastre. Ne-ați dat cele mai moderne arme de luptă, adunarea cunoștințelor, dezvoltarea capacității, validitatea destoiniciei, iubirea de neam, lege și ordine.

Ucenicilor noștri săraci le-ați fost adevărat Părinte, i-ați îmbrăcat cu vestimente, încălțăminte și alte obiecte folositoare.

Ucenicilor, cari au fost în anul de eliberare, le-ați premiat lucrările cele bune de probă. Măestrilor le-ați înmulțit clientela, i-ați eliberat și împrumutat pentru etablare.

Ați aranjat o mulțime de serate literare, concerte și producțiuni teatrale, ale căror rezultate excelente sunt indiscutabile.

Și toate acestea le-ați făcut din iubire și dragoste adevărată față de noi și față de neamul nostru românesc.

Pentru toate acestea, nu am știut, cum să ne manifestăm mai bine simțemintele noastre de iubire, alipire și recunoștință față de DVoastră, decât cu dorința, ca pururea să fiți între noi, iar în absența DVoastră, ca îndemnător la muncă pe cărările cele bune, nouă și urmașilor noștri, am consacrat acest portret.

Să trăiți la mulți ani Dle Prezident!

Zicând acestea, Dl. Aurel Trifan desvălește portretul președintelui.

A urmat apoi cântarea „Soare și flori“, sub conducerea profesorului de muzică *Iacob Mureșianu*, executată de un cor al meseriașilor anume alcătuit pentru festivitatea aceasta.

Dl. *Nicolae Baciu* pantofar a declamat (recitat) poezia „*Omul frumos*“ de *Andrei Mureșianu*.

A urmat un „*Imn ocazional*“, compus de maestrul *Iacob Mureșianu* și executat de corul Societății, — Imnul suna astfel:

„Haidați toți într'o unire.
Veseli! Veseli să cântăm,
Încât lumea să se mire,
Câtă dragoste purtăm
Pentru bunul nost părinte,
Președintele Gavril,

Pentru bunul nost părinte,
Președintele Gavril.
Să trăiască, să trăiască,
Să trăiască 'ntru mulți ani!"

După executarea acestui imn, pus pe note și în registrul de procese verbale al Societății Meseriașilor, a urmat discursul rostit în numele tinerimii de dș. *Mariți Christian* (azi Dna F. Kampf).

„Mult stimate Dle Prezident!

Permiteți-mi, ca din acest prilej și eu să Vă adresez câteva cuvinte, în numele generației tinere a meseriașilor noștri blăjeni.

Ziua de azi, este o zi de bucurie pentru generația mai în vârstă a meseriașilor noștri, când salută în DVoastră pe conducătorul harnic și inteligent, care a arătat atâta dragoste și atâta interes pentru înaintarea noastră. Este în aceeaș vreme zi de îndoită bucurie pentru generația mai tină, căci cu cât părinții noștri vor fi mai înaintați, cu atâta nouă are să ne rămână o moștenire mai bogată, cu atât munca noastră are să fie mai ușoară și viitorul nostru mai sigur și mai fericit.

Tocmai de aceea, recunoștința noastră a tinerilor încă trebuie să fie îndoită.

Permiteți-mi, deci, Mult Stimate Dle Prezident, ca în numele generației tinere, să dau expresiune mulțumitei noastre pentru dragostea, zelul și însuflețirea, cu care ați condus Societatea noastră patru ani dearândul. Implorăm dela Dumnezeu puteri pentru DVoastră, ca să vedeți tot mai clar, realizându-se frumoasele DVoastră idealuri, cari sunt și ale noastre.

Să trăiți la mulți ani!"

De încheiere „Dl Prezident, adânc mișcat, a răspuns la ambele discursuri, iar publicul i-a făcut ovațiuni binemeritate prin nemărate aclamări de „să trăiască“. Ședința s'a închis „rămânând pentru fiecare amintiri neuitate“.

Așa se știau cinsti pe vremuri oamenii, cari munceau cu trageră de inimă în societăți culturale.

*

Tot în anul 1907, s'a ales un nou comitet pe 2 ani, compus din: Gavril Precup preș., Aurel Trifan vicepreș., Augustin Gruifița secretar, Dionisie Trifan casier, Vasile Bersan controlor, Demetriu Turcu bibliotecar, Arcadie Jenășel econom, Dr. Dănilă Sabo, Ștefan Oltean, Ilie Mircea, Vasile Barna și Nicolae Baci, membri în comitet.

Cu acel prilej s'a înscris de membru fondator (100 Cor.). Păr. prof. Dr. Alexandru Nicolescu, actual episcop de Lugoj.

S'au aranjat în cursul anului 2 petreceri, una la 8 Ianuarie (venit 130 Cor.), alta la 4 August (venit 236 Cor. 66 fill.) — La festivitățile aranjate din partea „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ cu prilejul jubileului de 40 ani de activitate, societatea meseriașelor din Blaj a trimis 4 delegați (A. Trifan, A. Gruțița, Ilie Mircea și Nic. Baci). — În sezonul de iarnă s'au organizat ședințe literare. — Pentru ajutorarea ucenicilor s'a publicat un concurs de 5 ajutoare de câte 20 Cor., precum și o bursă de 150 C. „pentru o calfă, care voiește, să se perfecționeze în branșele: colorator, pleier, orologer, olar și compactor și sunt deobligați, să se așeze în Blaj“ (ședința din 23 Noemvrie). Cele 100 Cor., date ca ajutoare, s'au repartizat între 9 „elevi de meserii“ orfani și lipsiți, iar ajutorul de 150 Cor. a rămas nedistribuit, deși concursul s'a fost publicat prin ziarele „Lupta“, „Unirea“, „Libertatea“ și „Gazeta Transilvaniei“.

Școlii de ucenici i s'a votat un ajutor de 50 Cor. pentru cumpărarea rechizitelor necesare la desemn, iar pentru vestimente pe seama ucenicilor săraci se dă 60 Cor.

Se încep preparative pentru serbarea sfîntirii steagului, cu care prilej se va aranja și o expoziție locală, „ca să arătăm, de ce suntem noi capabili“.

Situația membrilor în 1907, a fost următoarea: fondatori 10, pe viață 11, ordinari 78, ajutători 15. Total 114. Averele Societății s'a ridicat la 3100 Coroane.

Anul 1908. Preocuparea de căpetenie, în anul acesta, a fost pentru buna organizare a festivităților, împreunate cu sfințirea steagului societății și cu aranjarea expoziției.

Se alege un comitet aranjator, compus din dnii: Vasiliu Suciu, pref. tipografiei, Ioan F. Negruțiu inginer, Emil Oltean tâmplar și Vasile Barna faur. — La expoziție participă 30 meseriași din 20 branșe. Se angajează sala de gimnastică. Se fac apeluri și se avizează Reuniunile surori privitor la sfințirea steagului și la expoziție. Pentru sfințirea steagului e angajat, ca preot și naș, canonicul *Dr. Augustin Bunea*, iar ca nănașe doamnele: Virginia Precup, Văd. Dr. Pop n. Maniu, Augusta Dr. Sabo, Cornelia Hodoșiu și Elena Trifan. — Casier e angajat Constantin Barna înv. (taxa de intrare 50 fil., țărani și elevi 20 fil.).

Despre festivitățile aranjate cu ocaziunea sfințirii steagului (a

doua zi de Rusalii), prezidiul a raportat în ședința din 30 Iunie, spunând, că „au decurs în cea mai bună ordine și expoziția a fost cercetată de întreg publicul din Blaj“. Au fost de față și reprezentanții Reuniunilor din Sibiiu, Sebeșul-Săsesc și Cluj, iar scrisori de aderență au trimis cele din Lugoj și Orăștie. — Expoziția a fost deschisă din 15—21 Iunie. — Sfințirea steagului a fost urmată de un concert și petrecere populară. S'au făcut încasări în suma de 2198.75 Cor. (Concert și petrece 807.30 Cor., baterea cuielor la steag 436 Cor., expoziție 401.30 Cor., contribuții benevole 554.15 Cor.) Spesele au fost de 904.05 Cor. (steagul 450 Cor.), rămânând venit curat 1294.70 Cor. Lui Iacob Mureșianu, pentru instruirea co-riștilor i s'au dat 100 Cor. iar lui Augustin Coltor, pentru ajutorul dat la aranjarea expoziției 50 Cor. (socotită în taxa de membru pe viață).

Dl. Victor Tordășianu, preș. Reuniunii din Sibiiu, a adus, ca dar cu acest prilej, copia pălăriei de tinichea cu înscripția „Dumnezeu vede“, 2 tablouri și 3 sentințe cartonate. Cu pălăria, preș. Tordășianu a colectat la banchet suma de 70 Cor., pe cari i-a predat președintelui Gavril Precup, „ca să se creieze fondul pentru ajutorarea văduvelor și orfanilor de meserii români din Blaj“. (Suma s'a consemnat apoi la banca „Patria“ cu biletul Nr. 1544).

Cu această ocaziune „Comitetul Societății îi aduce mulțumită Dlui Prezident pentru dragostea și zelul, cu care conduce această societate și pentru munca obositoare, ce a avut din prilejul aranjării festivităților sfințirii steagului și expoziției“. Președintele a răspuns „promițând, că și pe viitor cu acel zel va fi și ne va conduce“.

La adunarea generală (a 5-a) ținută în 16 Februarie, Gavril Precup deschizând adunarea, a îndemnat pe toți, „să deie mână de ajutor pentru prosperarea clasei de mijloc și înaintarea Societății“.

În comisiunea pentru cenzurarea raportului general al comitetului, a fost ales și dl *Dr. Iuliu Maniu*, avocat arhidiecezan și deputat dietal, care redeschizându-se adunarea, „în numele comisiunii pentru cenzurarea raportului, într'o vorbire de o oră, expune adunării generale munca neobosită și înțeleaptă a harnicului ei președinte, pentru înaintarea și prosperarea clasei de mijloc și a Societății. Propune, ca din biblioteca Societății să se împartă cărți de citit fără taxă. — Diletanților și diletantelor să li se aducă mulțumita adunării generale și în scris unui fiecăruia. — Propune adu-

nării generale, ca să se ia la cunoștință spre știre aprobatoare raportul general și să se dea absolutor cu mulțumită“.

*

Reuniunea din Blaj, la rândul ei, a participat prin 3 delegați la „jubileul de 100 ani“ (centerarul) Reuniunii pielarilor din Porcești, din 21 iunie, iar alți 5 reprezentanți la concertul Reuniunii sodalilor (calfelor) români din Cluj, unde „au fost primiți cu mare căldură“.

Președintele Gavril Precup s'a îngrijit de comandarea *insignelor* pentru membri, dela firma Kreps din Viena (120 buc. á 1'60 C.)

Pe lângă ziarele din anul precedent, s'au mai abonat „Țara Noastră“ și „Munca“ (din Sebeșul-Săsesc). Aceasta din urmă e declarată de foaie oficială a Societății (a trimis 25 Cor. pe 1909), fiind scoasă „pentru promovarea intereselor clasei noastre de mijloc“.

S'au ținut petreceri și producții teatrale în 11 Ian. (venit 113 Cor.) și 20 Sept. (a tinerilor meseriași). S'au distribuit 10 ajutoare á 20 Cor., pentru ucenicii săraci, aplicați la măestrii membri ai Societății, cari până la 15 Noem. și-au înaintat cereri, provăzute cu „atestat dela școala de meserii (ucenici) și adevărință dela stăpân despre purtarea morală și progresul, ce-l face în măestria, ce și-a ales“.

Situația membrilor Societății la sfârșitul anului 1908, era: fundatori: 11 (s'a adus banca „Patria“), pe viață 18, ordinari 80, ajutători 20. Total 129. Averea 4000 Cor.

Anul 1909. În acest an, gândurile și nizuințele președintelui Gavril Precup, s'au îndreptat spre o nouă realizare: *crearea unei case a meseriașilor împreună cu hală de vânzare*. Prin colecte făcute, începând dela Mitropolitul Blajului (Dr. Victor Mihályi), până la cel mai sărac meseriaș, și în urma apelului făcut și către românii din afară de Blaj, s'a adunat deja în primul an, frumoasa sumă de 2000 (două mii) Coroane. (De ex. *Iuniu B. Hodoșiu* dir. de bancă donează pentru acest fond 150 Cor. Colectați dela maturizării din 1884, întruniți la 25 ani, iar dela preoții întruniți în sinod arhidiecezan, se colectează 100 Cor.) În „raportul anual al Societății meseriașilor din Blaj“, pe anul 1909, raport, ce s'a și tipărit, se află trecuți cu numele toți cei, cari au contribuit la „fondul casei împreunate cu hală de vânzare“.

Societatea a venit apoi în ajutorul maestrilor începători, dându-le ajutoare (lui Alexandru Păcurar compactor 150 Cor., lui Porfirie Migia 200 Cor.).

A mijlocit apoi plasarea câtorva calfe deștepte și harnice — prin atelierile de frunte ale Vienei și se exoperează adăpostirea lor în internatul Societății sodalilor catolici (Katholisches Gesellen-Verein). (De ex. Nicolae Fleșer și Iosif Coman, măsari, acestuia din urmă i s'au dat și speșele de călătorie la Viena, 30 Cor., pe cari le restituie apoi).

S'a purtat grijă de ucenicii din Blaj, dându-li-se, la sfârșitul anului școlar dela școala de ucenici, premii în valoare de 30 Cor., iar la „sărbătoarea iubirii“ din 2 Ian. la vreo 44 ucenici li s'au împărțit haine în preț de 250 Cor. S'au dat apoi 5 ajutoare de câte 20 Cor. ucenicilor mai buni, cari s'au eliberat dela membri ai Societății

S'a sporit fondul pentru văduvele și orfanii de meseriași făcându-se colecte cu diferite ocaziuni.

S'au ținut cinci conferințe (A. Ciura, Șt. Roșianu, Dr. Voicu Nițescu, Dr. Alex. Nicolescu și Gavril Precup) și 3 petreceri, cu rezultat frumos.

În adunarea generală din 7 Martie (1909), s'a ales un nou comitet, compus din: Gavril Precup preș., Aurel Trifan vicepreș., Aug. Grușița secretar, Vasile Suciuc casar, Vasile Bersan controlor, Dem. Turc iun. bibliotecar, Arcadie Jenășel econom, membrii: Dr. Dănilă Sabo, Dionisiu Trifan, Ilie Mircea, Vasile Barna, Nicolae Baciuc. — Tot atunci au fost proclamați de *membri onorari* — la propunerea lui Gavril Precup —: *Dr. Augustin Bunea* canonic mitropolitan, *Dr. Iuliu Maniu* adv. arh. și deputat dietal și *Iacob Mureșianu* prof. de muzică.

Dintre aceștia, societatea a avut durerea, să piardă încă în acelaș an, pe marele român, *Dr. Augustin Bunea*, pe care președintele G. Precup l-a parentat în ședința extraordinară a comitetului din 30 Noem. „prin cuvinte pline de duioșie și lăcrimând.“ La propunerea președintelui, comitetul l-a condolat în corpore și pe sicriu a depus o cunună cu inscripția: „Ilustrului membru fondator, Dr. Augustin Bunea“.

În raportul general, iscălit de prof. G. Precup, ca președinte și Aug. Grușița, ca secretar, se spune: „Moartea repentină a ilustrului canonic, Dr. Augustin Bunea, a stârnit o durere nespuse de mare în sinul membrilor Societății noastre. Și cu drept cuvânt, pentru că fericitul în Domnul, a fost unul din cei mai sinceri sprijinitori ai societății noastre, care cu cuvântul și cu fapta ni-a ajutat întotdeauna“.

La înmormântare au participat toți meseriașii cu steagul în

frunte, iar la mormânt, Gavril Precup, în cuvinte înduioșate a adus prinosul Blajului, spunând între altele: „Unde sunteți voi meseriași români? Apropiați-Vă de acest sfânt sicriu, dați-mi glas, ca să pot fi interpretul durerii voastre nemărginite. Doar pe voi V'a iubit cu dragoste de părinte; doar el V'a încheșat rândurile. Dr. Bunea v'a binecuvântat frumosul steag, conșurându-Vă, să-l păstrați nepătat și legându-Vă de suflet, să fiți pilda muncii cinstite și a sârguinții desăvârșite. — Voi ucenici de meserii, copiii nimănu, plângeți și voi, fiindcă ați pierdut pe cel mai mare patron al voștru; ați pierdut pe întemeietorul școlii voștre... Dr. Bunea, sufletul societății noastre, omul învățat și cult, ne părăsește pentru vecie... Să-l facem cetățean de onoare în inimile noastre, să-i purtăm în suflet icoana amintirii și să punem vot înaintea sicriului, că moștenirea lăsată nu o vom risipi...”

Numărul membrilor Societăți în 1909 a fost de 130 (fondatori 11, pe viață 21, ordinari 88 și ajutători 10), iar averea ei de 7000 Coroane. Biblioteca număra 252 vol.

Anul 1910. An de muncă rodnică și aceasta. S'au ținut petreceri, cu încasări frumoase, s'au compactat (legat) cărțile din bibliotecă, s'a dat ajutoare celor bolnavi și lipsiți, au fost ajuorați cu îmbrăcăminte (în preț de 200 Cor.) ucenicii săraci, s'au ținut conferințe (I. ținută de Dr. Vasile Suciu, cân. mitr), s'a întocmit un cor sub conducerea lui Nicodim Ganea, absolvent al conservatorului din București și s'a dat și un concert.

În vederea jubileului de 50 de ani al „Asociațiunii“, când urma să se țină (în 1911) adunarea generală a ei la Blaj, președintele Precup a propus în ședința comitetului din 6 Iunie, „ca societatea noastră, să concureze și anume cu aranjarea unei expoziții de a meseriașilor din Blaj“. Pregătirile pentru expoziție au și început cu zor.

Numărul membrilor societății în 1910 era de 135 (12 fond., 25 pe viață, 88 ordinari, și 10 ajutători), iar averea se urcase la 11000 Coroane.

La cronică acestui an, vom mai aminti, că după petrecerea aranjată în grădina din Vera, la 26 Iunie 1910, Gavril Precup a fost tras în judecată, pe motiv, că a pus drapelul național român. Procurorul din Alba-Iulia însă, cu decizia Nr. 5052/1910, l-a scos de sub urmărire.

Tot în anul 1910, „Reuniunea sodalilor din Sibiu“ l-a ales pe Gavril Precup de membru onorar a ei, ca răsplată pentru munca

neobosită, depusă într'un lung șir de ani pentru crearea, prosperarea și înflorirea Societății meseriașilor din Blaj.

Anul 1911. Prezidiul continuă cu propaganda pentru adunarea fondului necesar creerii unei hale de vânzare a meseriașilor.

S'a angajat un nou local (2 camere) pentru societate, cu chirie anuală 400 cor. Pentru sala de lectură s'au confecționat 3 mese și 20 scaune nouă. S'au ajutat ucenicii săraci, acordându-se 200 cor. — Reuniunii Femeilor, pentru îmbrăcarea copiilor săraci. — Școalei de ucenici i s'a cumpărat 20 table de desen. S'au acordat spese de înmormântare (15 cor.) lui Vasile Iclozan. S'au acordat împrumuturi măestrilor începători pentru deschiderea de atelier (de ex. lui Ștefan Puia mechanic 300 cor.) S'au sporit veniturile Societății prin petrecerile aranjate. Corul organizat de profesorul Nicodim Ganea și-a continuat activitatea; de asemenea s'au ținut mai multe conferințe (11).

Cu prilejul adunării generale a „Astrei“, ținută în Sept. la Blaj, când s'a serbat semicentenarul ei, Societatea meseriașilor a organizat o frumoasă expoziție, din branșele practicate de meseriașii din Blaj.

Activitatea rodnică a societății, făcută cunoscută și prin raportul general tipărit (în 200 ex.), i-a dus faima și în afară de hotarele Blajului. Ca dovadă amintim, că *Dr. Vasile Bianu*, medic în România (Buzău) cetind „Raportul“ Societății, văzând zelul și desvoltarea ei, a trimis gratuit „Dicționarul Sănătății“, în preț de 14 cor., iar *Dna Emilia Dr. Rațiu* din Sibiu, soția lui *Dr. Ioan Rațiu*, fostul președinte al partidului național român din Ardeal, „din dragostea, ce o are față de meseriași“ — dăruște societății 2 tablouri de ale repausatului „unul în costum național și altul din timpul din urmă“.

Membrilor societății li s'au dat diplome lucrate de profesorul de desen, *Flaviu C. Domșa*.

Anul 1912. În adunarea generală din acest an (25 Februarie), *Gavril Precup*, în calitate de președinte, a citit următoarea propunere:

On. Adunare Generală!

Comitetul Societății meseriașilor din Blaj, în puterea statutorilor, are dreptul, să propună adunării generale alegerea de membri onorari. În baza acestui drept, considerând, că arhieriei bisericilor noastre sunt capii și conducătorii firești ai poporului românesc și ca atari sincer sprijinitori și ocrotitori ai oricărei instituții cu ten-

dințe bune, în urmare și a Reuniunilor, cari ținesc la cultivarea și ridicarea clasei noastre de mijloc; voind să sigilăm cu pecetea recunoștinții momentul de înfrățire a iubiților noștri arhieriei de ambele confesiuni cu prilejul serbărilor culturale dela Blaj, propunem, ca adunarea generală de azăzi, drept prinos de înaltă stimă și venerațiune, să proclame de membri onorari ai societății pe Înalt Preasfințitul *Dr. Victor Mihali* de Apșa, arhiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș, pe Înalt Preasfințitul *Ioan Meșianu*, mitropolitul bisericii ortodoxe în Sibiiu, pe Preasfințiii Episcopi: *Dr. Demetriu Radu*, episcop gr. cat. în Oradea-Mare, *Ignație Pap*, episcopul eparhiei Aradului, *Dr. Vasile Hossu*, episcopul Gherlei și *Dr. Miron E. Christea*, episcopul Caransebeșului.

Tot în virtutea acestui drept, propunem, să se proclame membri onorari Ilustritatea Sa *Ioan M. Moldovan*, prepozit capitular, care prin trecutul său bogat în munca rodnică pentru binele bisericii, a Blajului și a neamului întreg și mai ales, ca sprijinitor cu mână largă al Societății noastre și a meseriașului român în general s'a făcut vrednic de cea mai mare cinste și considerație a noastră; apoi *Victor Tordășan*, referent consistorial și președintele Reuniunii sodalilor români din Sibiiu, care are meritul de a fi croit calea întru întemeierea clasei noastre de mijloc, muncind o serie întreagă de ani cu adevărată abnegație pentru binele și fericirea meseriașului român; în special, față de Societatea noastră, s'a arătat cu multă dragoste și iubire — urmărind cu interes viața și activitatea noastră, a luat parte la actul sfințirii steagului și a pus temelie la înființarea fondului văduvelor și orfanilor meseriași cu (pălăria) „Dumnezeu vede“.

„Adunarea generală cu mare însuflețire și între ovății primește propunerea președintelui Societății și declară pe toți arhieriei români, precum și pe Il. Sa Dl. *Ioan M. Moldovan* și *Victor Tordășan* de membri onorari ai Societății, încredințând biroul cu eliberarea diplomelor“.

Totodată se sporește numărul membrilor fundatori și pe viață. — Se ține apoi contactul cu alte reuniuni. Așa, la aniversarea de 40 de ani a „Reuniunii sodalilor români“ din *Cluj*, au fost delegați președintele *Gavril Precup* și secretarul *Augustin Gruția*. — S'au abonat ziarele; „*Gazeta Transilvaniei*“, „*Românul*“, „*Liberitatea*“, „*Foaia Poporului*“, „*Cosinzeana*“ și „*Solia Satelor*“. S'a tipărit raportul general al comitetului. Fondul văduvelor și al orfanilor de meseriași s'a sporit prin colecte făcute cu diferite ocazi-

uni. (Aşa, la nunta dşoarei Mărioara Măcelariu cu dl Ioan Bacău, dl Aug. Coltor colectează 60 cor., dl Nic. Baciuc la nunta sa 25 cor.) Jocurile hazarde au fost interzise din localul societăţii pe lângă sancţiunea excluderii din Societate. S'au dat 200 cor. pentru haine pe seama copiilor săraci de meseriaşi. S'au dat împrumuturi (Vasile Tulea, calfă cojocar 200 cor., Matei Iclozan 120 cor.), s'au ţinut conferinţe (Dr. Ioan Raşiu, etc.), s'au aranjat petreceri, producţii teatrale şi corale. Biblioteca s'a îmbogăţit şi cu cărţi donate de Dr. Urban Jarnik din Praga.

Anul 1913. În al 10-lea an de existenţă, cu prilejul adunării generale preşedintele *Gavril Precup*, deschizând adunarea, a făcut o reprivire asupra roadelor unei munci de 10 ani „mulţămită împreunei lucrări, unirei şi bunei înţelegeri“. „Se adresează la patroni şi la sodali, dându-le sfaturi şi îndrumări părinţeşti şi încheie cu dorinţa, ca la aniversarea a 20-a, numărul industriaşilor români din Blaj, să se dublice şi Blajul să aibă aspect de oraş mare. În mâinile DVoastre e viitorul Blajului, voiţi şi veţi putea“.

După cuvântul de deschidere, primit cu ovaţii şi aplauze, s'a citit raportul general (tipărit şi în broşură), iar raportorul, prof. Dr. *Ioan Coltor*, a elogiat activitatea comitetului, iar dl Dr. *Iuliu Maniu* „propune, ca adunarea generală de astăzi să aducă mulţumită protocolară întregului comitet, în special prezidentului societăţii pentru munca desinteresată adusă acestei societăţi în decurs de 10 ani“. Adunarea generală primeşte propunerea şi „aduce mulţumită protocolară întregului comitet pentru zelul, cu care a muncit şi în special Dlui *Gavril Precup*, care în decurs de 10 ani a lucrat cu toată căldura inimii pentru binele şi înaintarea Societăţii Meseriaşilor“.

S'a ales apoi un nou comitet, în următoarea compoziţie: Preş. *Gavril Precup*, vicepreş. *Augustin Coltor*, secretor *Sever Pop*, casar *Vasiliu Suciuc*, controlor *Dionisiu Trifan*, bibliotecar *Demetriu Turcu iun.*, econom *Vasile Barna iun.*, membrii în comitet: Dr. *Dănilă Sabo*, *Augustin Gruişia*, *Ilie Mircea*, *Vasile Barna* şi *Ştefan Puia*.

După cuvântul venerabilului protopop, *Nicolae Solomon*, care-şi exprimă bucuria pentru frumosul progres, pe care-l constată în viaţa meseriaşilor români din Blaj, pe cari îi îndeamnă, să fie muncitori, cruţători şi cu frica lui Dumnezeu, — „Prezidentul societăţii, mulţumind adunării pentru încrederea, ce i-a arătat, face apel la foştii membri din comitet şi la cei noi aleşi, ca şi de aici înainte. să-i dea tot concursul, ca să poată munci şi mai intensiv pentru binele şi fericirea meseriaşului român din Blaj“.

Noul comitet a și dezvoltat o activitate bogată. Conferințe, petreceri cu producții teatrale și călușeri, sporirea fondului pentru ajutorarea văduvelor și a orfanilor de meseriași (la nunta lui Gh. Halas colectă), sporirea bibliotecii prin donații, (Dr. O. Prie 10 cărți), participare la serbările dela Orăștie, etc., marchează zelul Președintelui pentru prosperarea Societății Meseriașilor.

Anul 1914. Suntem în preajma izbucnirii marelui războiu. Simptomul și corolarul lui — criza — deja se ivește. În vorbirea, pe care a ținut-o președintele Precup la adunarea generală a societății din 3 Martie, „atrage atențiunea industriașilor și negustorilor prezenți asupra vremilor de criză, în care trăim, recomandându-le muncă stăruitoare și cruțare, fără de care nu vor putea să înfrunte greutățile zilei“. În continuare „arată însemnătatea meseriilor și negoțului în vremile de azi și îi roagă, ca unul fiecare să fie cu dragoste față de meseria, ce și-a ales și să se sprijinească împrumutat. Patronii, să considere pe ucenici, ca membri ai familiilor, dându-le învățături și îndrumări părințești, fiindcă numai așa vor putea să devină destoinici, iar tinerilor sodali le recomandă, să își grijească de sănătate, să facă cruțări, din ce câștigă și să cerceze orașe mai mari, unde să se desăvârșască în branșa lor. În sfârșit, face apel către toți cei de față, să se grupeze cu toată încrederea în jurul societății, ca astfel să poată deveni ocrotitoare meseriilor din Blaj“.

Activitatea anului, despre care s'a raportat, a fost foarte bogată, așa, încât raportorul, profesorul de teologie, Dr. Ioan Coltor, a propus, ca „să-i se deie comitetului absolutoriul, precum și mulțumită protocolară pentru conștiențioasa conducere“. Raportul și în acest an s'a tipărit.

La activitatea depusă de comitet în 1914, sub conducerea G. Precup, menționăm ajutorarea alor 53 ucenici săraci, cu haine și ghețe, în valoare de 420 cor. (300 cor. colectate dela meseriași), împărțirea de premii (50 cor.) la examenul elevilor dela școala de ucenici, colectele făcute în favorul societății cu diferite ocazii, petrecerile aranjate, sporirea bibliotecii (dl Alex. Lapedatu, secretar Soc. „Steaua“, dăruiește 63 broșuri și câte 3 ex. din publicațiile editurii „Steaua“.)

Când Ioan M. Moldovan (Moldovănuț) dăruiește societății o acție de a Băncii Generale, G. Precup laudă în fața comitetului (24 X. 1914), „pe acest bărbat venerat, care în totdeauna a dove-

dit câtă dragoste și bunăvoință are pentru existența și înaintarea societății noastre“.

Anul 1915. La 15 Februarie s'a serbat jubileul de 40 de ani de arhierie a Mitropolitului *Dr. Victor Mihályi*. Societatea meseriașilor prin președintele ei și câțiva delegați și-a exprimat și ea omagiile sale. Mitropolitul Mihályi a răspuns, dăruind 100 cor., — 50 pentru fondul societății și 50 pentru cel al văduvelor și orfanilor de meseriași. Acest din urmă fond, se mai sporește și prin banii și acțiunile (peste 3000 cor.) ale societății „Concordia“, aflători sub administrația societății meseriașilor. — Banca „Albina“ dăruiește 50 cor., iar rudele colonelului Anhidim Șoldea, mort la Blaj, în urma ranelor primite pe frontul rusesc, de asemenea 50 cor. — în loc de cunună.

În a XII-a adunare generală, ținută la 14 Martie, președintele Precup a dat din nou îndrumări meseriașilor, cum să se cumpănească în viață pentru a-și putea susține existența și a satisface multelor obligamente. Îndeamnă la muncă asiduă, trezvie, cruțare și bună repartizare a câștigului, la iubirea deaproapelui, „remarcând, că cu atât mai vârtos în zilele grele de azi, când o mare parte a colegilor noștri luptă pe câmpul mare, cu vitejie pentru tron și patrie, să nu uităm, că avem sfânt obligament, să le stăm în ajutor la cei rămași și lipsiți; tot ce a fost năcaz și mânie, să delăturăm“.

Ca raportor general dl *Augustin Caliani* relevă „în frumoase cuvinte de laudă bunul mers al societății, remarcă din raportul general în deosebi expoziția, care cu prilejul examenului băieților noștri de meserii a aranjat-o comitetul societății noastre, expunând lucrări speciale de mâinile învățăcelilor de meserii“.

Comitetul a fost reales pe un nou period de 2 ani. La propunerea protopopului *Nicolae Solomon*, se invită toți cei reîntorși de pe câmpul de luptă la convenire socială, iar pentru cei, cari nu s'au mai reîntors, s'a slujit parastas.

Pentru anul 1915 au fost abonate ziarele: „Gazeta Transilvaniei“, „Românul“, „Foaia Poporului“, „Libertatea“ și „Cosinzeana“.

Plecând pe front și secretarul, procesele verbale câtva timp le conduce președintele Gavril Precup.

În ședința comitetului din 21 Sept. 1915, prezidentul aduce la cunoștință, cumcă Ilustritatea Sa prepozitul *I. M. Moldovan*, a trecut la cele vecinice. Fiind neuitatul repausat unul din cei mai sinceri și puternici sprijinitori ai societății meseriașilor români, care

nu numai că a fost între cei dintâi membri fondatori ai ei, ci cu deosebite prilejuri i-a dat însemnate ajutoare, în baza cărora Societatea l-a ales membru de onoare, — presidentul propune, să se ia act cu durere de aceasta pierdere și să se hotărască privitor la la participarea societății la înmormântare“. Ca hotărâre „Amintirea vrednicului și marelui bărbat, Ioan M. Moldovan, se trece la proces verbal și în legătură se hotărăsc următoarele: 1) Comitetul să exprime condoleanțe familiei decedatului; 2) să participe în corpore la înmormântare; 3) să procure pe seama societății portretul marelui patron“.

Anul 1916. E anul de begenie al blăjenilor. În unicul proces verbal din acest an, scris și acesta de președintele Gavril Precup, la 9 Februarie 1916 se eternizează moartea harnicului pantofar, *Ilie Mircea*, membru pe viață, membru în comitet și o serie de ani casar conștientios al societății. — În amintirea lui „în loc de cunună, care se veștezește“, prin contribuiri benevole se pune bază la „Legatul *Ilie Mircea*“, pentru ajutorarea ucenicilor români plasați pe la industrieșii din Blaj. — Cele 222 cor. colectate se și depun la banca „Patria“ cu libel.

Anul 1917. Iarăși un singur proces verbal, din 26 Mai, scris de mâna președintelui, care „aduce la cunoștința comitetului înțetarea din viață a membrului onorar, *Iacob Mureșan*, maestrul, care a contribuit în măsură mare cu prestațiunile sale muzicale la înălțarea serbărilor și producțiunilor aranjate de societatea meseriașilor români“. — Comitetul, luând act cu adâncă durere de această pierdere ireparabilă „pentru perpetuarea memoriei acestui distins membru“, a hotărât exprimarea de condoleanțe familiei, depunerea unei coroane din flori naturale cu înscripția: „Neuitatului maestru — Societatea meseriașilor români din Blaj“ și participarea în corpore la înmormântare.

Anul 1918. Iarăși parentări. În ședința din 22 Ianuarie, „Președintele aduce la cunoștința comitetului trecerea la cele vecinice a Exc. Sale *Dr. Victor Mihályi*, mitropolitul de Alba-Iulia și Făgăraș, care a fost patronul societății meseriașilor și membru fondator dela întemeierea ei și care atât în particular, cât și față de societate, a arătat cel mai viu interes și ne-a împărtășit în ajutoare materiale“. Comitetul luând act cu adânc regret de aceasta pierdere, în legătură cu înmormântarea, ia măsurile de cuviință, iar în loc de cunună peritoare, inițiază o colecție pentru crearea legatului (fondului) *Dr. Victor Mihályi*, „cu scopul de a ajutama pe sodali și meseriași

în excursiuni de studii“. Acest fond, în sumă de 1008 cor. a și fost depus la banca „Patria“ cu libelul Nr. 3255.

Tot în ședința din 22 Ianuarie 1918 „Prezidiul comunică comitetului, că Il. Sa, Dr. *Iuliu Hossu*, din prilejul alegerii Sale de Episcop al Gherlei, în semn de mulțumită pentru participarea activă la actul consacării, s'a înscris între membrii fondatori ai societății, cu taxa de 100 coroane“. Despre aceasta „Comitetul ia act cu plăcere și l declară pe pe Il. Sa Dr. *Iuliu Hossu* de membru fondator. Încredințează biroul cu extradarea diplomei“.

În acest an se revizuesc și rațiunile (socotelile) anilor 1916 și 1917. — Se iscălesc apoi 10 acții de ale băncii „Economul“ din Cluj, la Legatul Dr. Victor Mihályi și 10 la fondul „Orfanotrofiu“.

Anul 1919. E ultimul an de activitate a lui Gavril Precup, în calitate de președinte al Societății meseriașilor români din Blaj.

În ședința din 13 Martie 1919, „Președintele deschide ședința cu cuvinte frumoase și înălțătoare, vorbește despre trecut, despre mizeriile, prin cari am trecut și dă expresiune de mare bucurie cu privire la întorsătura și marile prefaceri, cari le-am ajuns“.

Pentru orfanii lui Teodar Lupu, mort pe câmpul de luptă, se votează un ajutor de 600 cor., iar fondul de rezervă și fondul disponibil al societății, pentru „fructificare“, se subscrie la „Banca Centrală, Industrială și Comercială“ din Cluj și o parte la împrumutul de stat român.

Ultima ședință, ținută sub președenția lui Gavril Precup, e adunarea generală din 21 Aprilie 1919, când „Președintele salută adunarea generală în România întregită“.

El spune: „Visul nostru secular, de a ne vedea toți laolaltă sub un sceptru, s'a împlinit. Opera de unire politică a făcut-o soldatul nostru brav. Opera de unire în muncă economică, trebuie să o facem cu toții. Avem, să muncim mult pentru refacerea noastră economică și unul fiecare să stea la postul său treaz, desinteresat, cu tot sufletul și cu toată inima“.

Dl. prof. Dr. *Alexandru Borza*, raportorul raportului general pe anii de gestiune 1915 -- 1918, „aduce laude conducerii acestei societăți și membrilor, cari înțeleg, să-și sprijinească societatea“, iar dl *Ștefan Dragoș*, „propune, ca în vederea meritelor neperitoare, ce le are *Gavril Precup*, pentru prosperarea și înaintarea societății noastre, ca președinte fiind din 1903 până azi, să i se aducă mulțumită protocolară. — Să-l rugăm, să nu ne lipsească de prețiosul

său sprijin și pe mai departe și să-l alegem de *președinte de onoare* al societății noastre, în semn de adâncă recunoștință“.

„Propunerea făcută de dl Dragoș, se primește cu o vie satisfacție și cu o caldă însuflețire“.

*.

Sucesiunea lui Gavril Precup de președinte și conducător al Societății meseriașilor români din Blaj, avea să treacă în alte mâni, căci pe el destinele neamului, care-și realizase unitatea națională, îl chemau dela Blaj la Cluj, în calitate de Consilier Ministerial la Resortul de Culte și Instrucțiune Publică, având să organizeze și să conducă învățământul secundar din Ardeal.

Soartea nemiloasă a făcut însă, ca în Septembrie 1921, să i se curme prematur firul vieții și să se reîntoarcă, ca să-și doarmă somnul de veci în panteonul Blajului, în tovărășia marilor săi înaintași, deplânș numai de meseriașii și comercianții români din Blaj, al căror patron și conducător a fost în floarea vieții sale, timp de 17 ani, ci de toată suflarea din Blaj și de întreg neamul românesc, mai ales cel de dincoace de Carpați, care i-a cunoscut marele său suflet, caracterul său de bronz, idealismul său de apostol și munca sa de titan, pentru binele și înaintarea neamului său, — pentru care a trăit, a muncit și s'a jertfit.

Blaj, 1935.

Prof. Dr. Coriolan Suci

*preș. Reuniunii Meseriașilor și Comercianților români
din Blaj.*

